

Sygn. akt IV U 727/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: Stażysta Małgorzata Basta

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2013 roku w Tarnowie na rozprawie

odwołania J. L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 21 marca 2013 roku nr (...)

w sprawie J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wznowienie postępowania administracyjnego

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że wznawia wypłatę należnej odwołującej się J. L. emerytury począwszy od dnia 01 października 2011 roku;
2. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. wniosek o odsetki przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu według właściwości.

Sygn. akt IV U 727/13

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 28 czerwca 2013 r.

Ubezpieczona J. L. wystąpiła do organu rentowego ze skargą

o wznowienie postępowania zakończonego wydaniem decyzji z dnia 21 września 2011 r.

o wstrzymaniu wypłaty emerytury, domagając się jej uchylenia, a w konsekwencji wypłaty zaległych świadczeń w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12.

Decyzją z dnia 21 marca 2013 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie art. 151 § 1 k.p.a., odmówił J. L. uchylenia decyzji z dnia 21 września 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza, na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726

i z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (D. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), prawo do emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, został ogłoszony w dniu 22 listopada 2011 r. i z tym też dniem utracił moc prawną art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. W związku z tym, że w wyroku, jak i w jego uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny nie wskazał innej daty utraty mocy prawnej wskazanego wyżej przepisu- w ocenie organu rentowego- orzeczenie to nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia emerytur na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

Odwołanie od tej decyzji wniosła J. L., domagając się jej zmiany, uchylenia decyzji z dnia 21 września 2011 r., a w konsekwencji wypłaty zaległych świadczeń od 1 października 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, wskazał, że jeżeli Trybunał Konstytucyjny inaczej nie postanowi, jego orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność przepisu wywołuje skutki ex nunc.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

J. L. urodziła się (...)r.

Od 1 września 1973 r. ubezpieczona jest zatrudniona w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych (...) w B. na stanowisku nauczyciela.

dowód:

- wniosek o emeryturę z dnia 08.06.2009 r.- k. 1 cz. II akt ZUS,
- zaświadczenie z dnia 04.05.2011 r.- k. 6 cz. III akt ZUS,

W dniu 13 lutego 2007 r. ubezpieczona wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę. Decyzją z dnia 22 lutego 2007 r. ZUS Oddział w N. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 1 lutego 2007 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, i zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez J. L. zatrudnienia.

dowód:

- wniosek o emeryturę z dnia 13.02.2007 r.- k. 2 cz. I akt ZUS,
- decyzja ZUS z dnia 22.02.2007 r.- k. 30 cz. I akt ZUS,

W dniu 1 marca 2007 r. ubezpieczona przedłożyła organowi rentowemu oświadczenie z dnia 28 lutego 2007 r. o cofnięciu wniosku o emeryturę złożonego w dniu 13 lutego 2007 r. W piśmie z dnia 5 marca 2007 r. ZUS poinformował J. L. o umorzeniu postępowania w sprawie ustalenia jej uprawnień do emerytury zgodnie z art. 116 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

dowód:

- oświadczenie z dnia 28.02.2007 r.- k. 50 cz. I akt ZUS,
- pismo ZUS z dnia 05.03.2007 r.- k. 52 cz. I akt ZUS,

W dniu 28 maja 2009 r. ubezpieczona wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wybranie najkorzystniejszego okresu z przedłożonych zaświadczeń o zatrudnieniu

i wynagrodzeniu oraz ponownie wyliczenie emerytury i jej wypłatę. W odpowiedzi ZUS przesłał ubezpieczonej druk wniosku o emeryturę celem jego wypełnienia. Wniosek ten odwołująca przedłożyła organowi rentowemu w dniu 8 czerwca 2009 r.

dowód:

- wniosek z dnia 28.05.2009 r.- k. 56 cz. I akt ZUS,
- pismo ZUS z dnia 03.06.2009 r.- k. 62 cz. I akt ZUS,
- wniosek o emeryturę z dnia 08.06.2009 r.- k. 1 cz. II akt ZUS,

Decyzją z dnia 29 czerwca 2009 r. ZUS Oddział w N., po rozpoznaniu wniosku z dnia 28 maja 2009 r., przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 1 maja 2009 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Decyzją zaś z dnia 15 września 2011 r. ZUS Oddział w T., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 14 czerwca 2011 r., ustalił odwołującej prawo do emerytury według nowych zasad na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS od 1 czerwca 2011 r., tj. od miesiąca, w którym złożono wniosek.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 29.06.2009 r.- k. 45 cz. II akt ZUS,
- decyzja ZUS z dnia 15.09.2011 r.- k. 20 cz. III akt ZUS,

Decyzją z dnia 21 września 2011 r. ZUS Oddział w T. z urzędu wstrzymał od dnia 1 października 2011 r. wypłatę J. L. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia. W decyzji tej organ rentowy zaznaczył, że w celu podjęcia wypłaty świadczenia należy przedłożyć w Oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 21.09.2011 r.- k. 22 cz. III akt ZUS,

W dniu 6 grudnia 2012 r. J. L. wystąpiła do organu rentowego ze skargą o wznowienie postępowania zakończonego wydaniem decyzji z dnia 21 września 2011 r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury, domagając się jej uchylenia, a w konsekwencji wypłaty zaległych świadczeń w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12.

dowód:

- pismo z dnia 06.12.2012 r.- k. 47 cz. III akt ZUS,

Decyzją z dnia 20 grudnia 2012 r. ZUS Oddział w T. wznowił wypłatę należnej ubezpieczonej emerytury od 22 listopada 2012 r., tj. od daty ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 20.12.2012 r.- k. 48 cz. III akt ZUS,

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 marca 2013 r. ZUS Oddział w T. odmówił ubezpieczonej uchylenia decyzji z dnia 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza, na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS, prawo do emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, został ogłoszony w dniu 22 listopada 2011 r. i z tym też dniem utracił moc prawną art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

W związku z tym, że w wyroku, jak i w jego uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny nie wskazał innej daty utraty mocy prawnej wskazanego wyżej przepisu- w ocenie organu rentowego- orzeczenie to nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia emerytur na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 21.03.2013 r.- k. 53 cz. III akt ZUS,

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów.

Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od zaskarżonej decyzji ZUS Oddział w T. z dnia 21 marca 2013 r. zasługuje na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie ubezpieczona domagała się wznowienia postępowania zakończonego decyzją ZUS Oddział w T. z dnia 21 września 2011 r. i uchylenia tej decyzji w całości, a w konsekwencji wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami.

Badając kwestię zasadności żądania wznowienia postępowania administracyjnego w sprawie decyzji organu rentowego z dnia 21 września 2011 r., którą ZUS wstrzymał od dnia 1 października 2011 r. wypłatę J. L. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia, podnieść należy, że podstawę prawną takiego rozstrzygnięcia, poza przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), stanowił przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. nr 257, poz. 1726). Zasadnicze znaczenie miało zaś dodanie z dniem 1 stycznia 2011 r. do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Na mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. nowy art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 1 października 2011 r. Z uwagi na taką regulację, decyzją z dnia 21 września 2011 r. organ rentowy wstrzymał od 1 października 2011 r. wypłatę J. L. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia.

W wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed

1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, umarzając postępowanie w pozostałym zakresie (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285).

Ubezpieczonej służyło zatem prawo wystąpienia do organu rentowego ze skargą o wznowienie postępowania administracyjnego zakończonym wydaniem decyzji z dnia 21 września 2011 r. o wstrzymaniu od 1 października 2011 r. wypłaty emerytury.

Jak wskazano w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 listopada 2012 r., K 2/12, problemem w tej sprawie było ustalenie, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie

art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS- przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego- na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli

w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy

z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. W Polsce kilkakrotnie była zmieniana treść ryzyka emerytalnego. Na gruncie ustaw emerytalnych obowiązujących do 31 grudnia 1998 r. ustawodawca stosował konstrukcję ryzyka emerytalnego jako prawa do zaprzestania pracy. W ustawie o emeryturach i rentach z FUS w pierwotnej wersji (od 1 stycznia 1999 r.) obowiązywała koncepcja, że świadczenie emerytalne przysługuje po osiągnięciu odpowiedniego wieku (oraz udowodnieniu wymaganego stażu pracy). Nie było przepisu przewidującego zawieszenie prawa do emerytury ze względu na kontynuowanie przez osobę, która nabyła to prawo, pracy u dotychczasowego pracodawcy. Ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy

o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona). Art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia

21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku. Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny, uchylenie art. 103 ust. 2a ustawy było konsekwencją realizacji programu „Solidarność pokoleń- działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”- pakietu działań rządowych zmierzających do zwiększenia zatrudnienia osób po 50 roku życia. Uchylenie powołanego przepisu miało usunąć jedną z barier aktywności zawodowej tych osób. Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r., wypłaty zawieszony emerytury dokonywało się na wniosek osoby zainteresowanej, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych informował osoby, mające w dniu wejścia w życie ustawy zawieszona prawo do emerytury w trybie art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS, o warunkach pobierania świadczeń. Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r. Od 1 stycznia 2011 r. obowiązuje art. 103a, dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej

z dnia 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS objął wszystkich emerytów, a więc nie tylko tych, którzy prawo do emerytury uzyskują od momentu jego wejścia w życie, ale również tych, którzy przeszli na emeryturę wcześniej. Tym samym ustawodawca przesądził, że treścią ryzyka emerytalnego jest prawo do zaprzestania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego, a wyrazem zajścia tego ryzyka jest rozwiązanie stosunku (stosunków) pracy przez ubezpieczonego z pracodawcą (pracodawcami), na rzecz którego (których) wykonywał on pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, w Dzienniku Ustaw, art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw utracił moc w zakresie,

w jakim przewidywał stosowanie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. Natomiast art. 103a powołanej ustawy pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od

1 stycznia 2011 r.

Reasumując, zawieszenie prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Trybunał uznał, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do

31 grudnia 2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 1 października 2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, należy dojść do wniosku, że gdyby

w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna,

tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej- późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Trybunał zwrócił uwagę, że treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury. Podkreślił ponadto, że ustawodawca przewidział wprawdzie w art. 194c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, dodanym ustawą z dnia 10 czerwca 2011 r. o zmianie tej ustawy, możliwość ponownego, korzystniejszego od zasad ogólnych, ustalenia wysokości świadczenia dla osób, które złożyły wnioski o emeryturę w latach 2009-2010, a którym świadczenie zostało zawieszane od

1 października 2011 r., jednakże uzależnił skorzystanie z niej od spełnienia warunku niepobierania zawieszanej emerytury przez 18 miesięcy. Tym samym osoby, które go nie spełnią, mogą wprawdzie przeliczyć wysokość emerytury po rozwiązaniu stosunku pracy, ale na zasadach ogólnych- świadczenie zostanie zatem wyliczone według kwoty bazowej albo średniego dalszego trwania życia na dzień złożenia wniosku, którego mogliby nie składać, gdyby wiedzieli, że zostanie w stosunku do nich zmieniona treść ryzyka emerytalnego.

Mając na uwadze stan faktyczny w niniejszej sprawie, podkreślić trzeba, że ubezpieczona prawo do emerytury nabyła z dniem 1 maja 2009 r., a zatem do jej sytuacji prawnej znajduje zastosowanie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada

2012 r., K 2/12, zgodnie z którym art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W konsekwencji, decyzja z dnia 21 września 2011 r., którą organ rentowy wstrzymał od dnia 1 października 2011 r. wypłatę ubezpieczonej emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia, wydana została w oparciu o niekonstytucyjny przepis i narusza prawa nabyte odwołującej.

W doktrynie istnieje spór dotyczący tego, czy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są skuteczne ex nunc, czy ex tunc. Zgodnie z pierwszym poglądem przyjmuje się, że działają one dopiero od opublikowania sentencji orzeczenia

w „Dzienniku Ustaw”, a zatem nie mają wpływu na wcześniejsze stosowanie przepisów sprzecznych z Konstytucją, co ewentualnie mogłoby stanowić podstawę do formułowania roszczeń pod adresem Skarbu Państwa z tytułu szkody wyrządzonej przez normę prawną niezgodną z Konstytucją. Drugie stanowisko zakłada, że orzeczenie Trybunału ma skutek wsteczny, czyli usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszenie czynności dokonanych na jej podstawie. Sąd akceptuje drugi z wyrażonych poglądów, podobnie jak to czyni Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie (por. w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172)/ To zaś powoduje, iż należy przyjąć fikcję prawną, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, a zatem, że nie mogła ona wyrzucić rezultatu zamierzonego przez ustawodawcę (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172).

Skoro więc orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne *ex tunc*), Sąd zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 21 marca 2013 r. w ten sposób, że wznowił wypłatę należnej odwołującej emerytury od 1 października 2011 r. na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. (pkt 1 wyroku).

Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2 wyroku). W tym względzie miał na uwadze przepis art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z FUS. Zgodnie z art. 118 ust. 1 tej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (ust. 1a). W zdaniu drugim ust. 1a art. 118 ustawy dodano, że organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. W niniejszej sprawie organ rentowy odpowiedzialności takiej nie ponosi, ponieważ wstrzymanie wypłaty emerytury było wynikiem działań od niego niezależnych, a leżących w gestii organów stanowiących prawo. Organ rentowy działał w oparciu o przepis ustawowy, który wówczas stanowił obowiązujące prawo, a który dopiero później uznany został za niekonstytucyjny. Rzeczą oczywistą jest zaś, że ZUS nie ponosi odpowiedzialności za stanowienie przepisów prawa sprzecznych z Konstytucją.

Sąd nie mógł orzekać w przedmiocie odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, gdyż nie został przeprowadzony w postępowaniu administracyjnym przed organem rentowym tryb przewidziany przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z FUS. Brak jest zatem instrumentu inicjującego i dopuszczającego postępowanie sądowe, którym w zakresie ubezpieczeń społecznych jest odwołanie od decyzji organu rentowego.

W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że dochodzenie przed sądem prawa do świadczenia (również odsetek od przyznanego świadczenia) z ubezpieczenia społecznego, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego, jest niedopuszczalne, z wyjątkiem przewidzianym

w art. 477⁹ § 4 k.p.c., a treść decyzji, od której wniesiono odwołanie, wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. postanowienie SN z dnia 13 maja 1999 r.,

II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601; wyrok SN z dnia 23 listopada 1999 r., II UKN 204/99, OSNP 2001/5/169). Skoro więc w zakresie odsetek właściwa jest w pierwszej kolejności droga administracyjna przed organem rentowym, a postępowanie przed sądem nie może zastąpić obligatoryjnych procedur przesądowych, zasadnym było nowe żądanie dotyczące wypłaty odsetek przekazać według właściwości do rozpoznania ZUS na podstawie art. 464 § 1 k.p.c. (pkt 3 wyroku).